

I Singapore måste all fasadbelysning vara vit och stora LED-skyltar och billboards är förbjudna. Med dessa förutsättningar har BSDL valt att profilera OUB-tornet genom att lyfta fram dess kantiga och diamantartade känsla. One Raffles Place, Singapore.

Flygplatser i Hong Kong, golfklubbar
i Indien, järnvägsstationer i Singapore, hotell
i Vietnam, Kambodja och Mellanöstern,
rekreationsanläggningar på Bali och
Maldiverna, ambassader, shoppingcenter...
Kanske är det lättare att istället nämna
storstäder i Sydostasien där **BSLD** inte verkat.

TEXT: Lotta Jonson FOTO: BSLD

BO STEIBER

Trots den meterlånga meritlistan späckad med drömpröjekt är det rätt få som känner till Bo Steiber här i Sverige. Han har aldrig arbetat som ljusdesigner i Sverige men skulle gärna tacka ja om tillfälle gavs. Förutsatt att det hela går ihop ekonomiskt. BS står alltså för Bo Steiber, LD för Lighting Design. Bo Steiber startade den egna verksamheten 1997 i Singapore, några år senare öppnades ett parallellt kontor i Bangkok. De två enheterna står på egna ben men som chef för bägge pendlar Bo Steiber fram och tillbaka för att hålla koll.

– Vissa projekt väljer vi att göra i Singapore, andra i Bangkok där det finns många bra inredningsarkitekter. Själv är jag ungefär trettio procent av min tid i Bangkok och sjuttio procent i Singapore, berättar Bo Steiber.

Perspektiven är förvisso en aning annorlunda än här hemma; det låter som om han talar om avståndet mellan Göteborg och Stockholm.

– Äsch, det är inte så farligt, fortsätter han. Tar bara två och en halv timme med flyg.

Tilläggas bör att Bo Steiber mellan varven också hinner pusta ut hemma i Phuket, där familjen är stationerad.

FÄLLDINS "FEL"

Historien börjar i Värmland. Först i Kristinehamn, sedan i Karlstad på gymnasiets eltekniska linje. Efter skolan arbetade Bo Steiber i flera år som elingenjör på Forsmark. Men så blev Torbjörn Fälldin stadsminister...

– Minns du honom? Centerledaren som ville lägga ner kärnkraften? Fler och fler av våra jobb försvann och jag bestämde mig för att resa runt jorden. Så nog var det hans

Bo Steiber startade företaget Bo Steiber Lighting Design (BSLD) år 1997 i Singapore.

fel eller förtjänst att det blev som det blev, skrattar han.

Året var 1978 och Bo Steiber bara tjugofyra. Han hamnade så småningom i Sydney och kunde försörja sig där som elkonsult.

– Jag var anställd på en konsultfirma som både gjorde design och ritningar på allt, inklusive el och belysning. Jag fascinerades mer och mer av att sätta ljus. Begreppet ljusdesigner var inte etablerat men i början av 80-talet kom flera belysningskonsulter från USA till Australien. Intresse för ljus ökade och det startades en kurs i ljusdesign på universitetet i Sydney. Där kom jag in.

I flera år arbetade Bo Steiber kvar på firman och fick koncentrera sig mer och mer på ljus. Några av de första projekten gällde restauranger. Han experimenterade med färgade R60-lampor och strålkastare försedda med olika filter. Kanske var det där ljusdesignern inom honom vaknade till liv på allvar. Fantasin prisbelönades och så småningom fick han chans att bygga upp ett lokalkontor i Singapore för en ny australiensisk belysningsfirma. Men efter några år valde han istället att starta eget.

Idag finns åtta BSLD-anställda i Bangkok, tolv på kontoret i Singapore. De tre närmaste medarbetarna är Pornpimon Piumpongsuk, (arkitekt och ljusdesigner utbildad i London), Josephine Abreu Dimalibot (också hon arkitekt) samt Ho Li Li (inredningsarkitekt). Samtliga anställdes mellan åren 2000 och 2003.

– Utan dessa tre hade vi aldrig nått så långt. Ett företag blir aldrig bättre än sina anställda. Ljusdesign står och faller med medarbetarnas skicklighet, menar Bo Steiber.

Med sin säregna fasadbelysning tar OUB-tornet plats i Singapores skyline.

Foto: Marc Tey

”Om man ska vara energisnål och miljövänlig här måste man ta bort dagsljus när man bygger”

Även om det hänt mycket under de senaste tio åren saknas fortfarande utbildning i ljusdesign i många länder i Sydostasien. Den som söker en ljusdesigner tvingas leta bland arkitekter och inredare med passion för ljus för att sedan själv lära upp den utvalde inom företaget.

– Det känns inte helt fel; all ljusdesign är på sätt och vis en förlängning av arkitekturen och inredningen. Iyrkeskunskapen ligger att förstå arkitektens intentioner och sedan förstärka visionen med hjälp av ljuset. Sen är det klart, som ljusdesigner måste man förstås också kunna det mesta från konceptarbete och designutveckling till att sätta ihop installationsanvisningar och formulera specifikationer för styrning och kontroll.

LIKHETER OCH OLIKHETER

– Ofta önskar jag att vi kunde få komma in tidigare i byggprocessen. Nästan alltid engageras vi lite för sent. Vi vill verkligen bidra med hela vårt kunnande. När det gäller till exempel anläggningar med stora fasader är det ju nödvändigt att ljusdesignern och arkitekten jobbar ihop, säger Bo Steiber.

Känner ni igen er? Samma önskemål där som här.

En stor skillnad mellan Asien och Europa (läs Sverige) är synen på dagsljuset. Här hemma talar vi numera ofta om dagsljus och hälsa till exempel. För Bo Steiber är dagsljuset lite av en ickefråga. Ofta är det ett hinder. För mycket och för starkt helt enkelt. Många gånger handlar det om att ta bort ljus för att skydda sig mot värmen.

– På flygplatser, tågstationer eller skolor försöker man självklart omvandla dagsljuset på ett bra sätt till energi. För att sedan använda energin för till exempel luftkonditionering som är extremt energikrävande. Om man ska vara energisnål och miljövänlig måste man alltså ta bort dagsljus när man bygger, förklarar Bo Steiber.

BSLD är långtifrån den största ljusdesignfirman i Sydostasien men har en ovanlig bredd och det betyder mycket. Är det kanske nyckeln till framgång på andra sidan jordklotet?

Foto: Tim Griffiths

”Självklart krävs ett visst mått av kreativitet men den måste hela tiden gå hand i hand med kundönskemålet.”

Vid vattnet, i södra delen av Singapore, ligger Esplanade Theatres on the Bay. Byggnaden mäter hela 60 000 kvadratmeter.

– Det allra viktigaste är (och det gäller säkert över hela världen) att alltid se till kundens önsknings. Vad förväntar sig beställaren? Väldigt ofta formger ljusdesigner för designens skull utan hänsyn till kundens brief. Sen krävs självklart ett visst mått av kreativitet men den måste hela tiden gå hand i hand med kundönskemålet. Du kan vara hur påhittig som helst men om påhittigheten inte stämmer med förväntningarna är du ändå dömd att misslyckas. Din kreativitet bör fokusera på kunden och kundens krav. Först därefter måste du skaffa dig det tekniska kunnandet, säger Bo Steiber.

På min undran över hur man bäst övertygar en kund svarar han så som jag hört svenska ljusdesigner göra.

– Vi ställer oss ofta frågan: Varför ska en uppdragsgivare ge jobbet till mig och inte någon annan? Valet handlar tyvärr alltför ofta om vem som kan spara mest pengar och energi. Men ibland också om engagemang. Om kunden anar att vår passion för ljus kommer att resultera i något spektakulärt – då okej... Fast somligt beror naturligtvis på vilket sorts projekt det gäller. Det finns inte en enda framgångsmodell utan allt här sker ett mer komplicerat spel mellan olika faktorer.

STORA SKILLNADER I ASIEN

– I belysningsområden råder stora skillnader mellan olika asiatiska länder. Vi skulle gärna höja kvaliteten

Foto: Toonman

både på installationer och armaturer men på vissa platser (i Bangladesh till exempel) accepteras en mycket lägre standard. Vi slåss mot det men har svårt att bråka om saken. När vi tar fram ritningar och specifikationer måste vi också ta hänsyn till att de som ska utföra jobbet ofta inte har så bra utbildning som kollegorna i Europa. Det innebär vissa utmaningar. Det är viktigt att förstå de olika omständigheterna på de platser man verkar.

Bo Steiber minns de första uppdragen i Indien. Då i början av 2000-talet fanns där nästan ingen seriös belysningsleverantör. Importlagarna var stränga och man måste tillverka allt "i ett skjul på bakgården". Idag är läget ett helt annat. Idag är världen betydligt mer global och öppen.

Ett av BSLD:s många prisbelönta projekt är de nyligen renoverade kongress- och utställningsbyggnaderna SunTec med shoppingcentret SunTec City i Singapore. Nej, jag har inte varit där. Tyvärr. Bara sett bilder där ett blått ljus lyser upp de genombrutna fasaderna. Konferensde-

Esplanade Theatre är, enligt Bo, ett av företagets toppprojekt och håller än, trots att de äldsta delarna är nästan 20 år gamla.

larna har däremot en mer sofistikerad ljussättning.

– Kanske ser SunTec City blåare ut på bild, replikerar Bo Steiber. Fast färg är viktig i somliga asiatiska länder. I Kina, Shanghai, Hong Kong eller Taiwan vräker man gärna på med färgad LED. I Singapore däremot är man mer reserverad. All fasadbelysning måste vara vit och det är förbjudet med stora billboards och LED-skyltar. På Jakarta och i Manilla är det annorlunda igen. Kanske är mycket färg den förhärskande trenden just nu. Tyvärr tror jag det bara kommer att bli värre här i Asien. Mer billiga, dåliga LED-produkter på fler ställen i fler förfärliga färger.

Enligt Bo Steiber handlar trenden inom teknikområdet i Sydostasien mest om förstärkning av LED. Han ser för sig en bättre fungerande integration mellan belysning, säkerhet och rörelse och tror att en explosionsartad utveckling är på gång.

– Förhoppningsvis inklusive en förbättring av LED-produkterna i sig.

Foto: Massimo Kowalew

Suntec Center har en flexibel ljussättning som fungerar för en mängd aktiviteter som exempelvis konferenser, utställningar och bröllopsmiddagar. BSDL var tidiga med en, för tiden, avancerad LED-lösning.

Foto: Massimo Kowalew

Ett av BSLD:s många prisbelöna projekt är nyligen renoverade kongress- och utställningsbyggnaden SunTec i Singapore

Foto: courtesy of Peraquum Huvafen Fushi

Huvafen Fushi Resort, Maldiverna. En konsekvent ljussättning löper genom hela projektet både exteriört och interiört.

Slutligen, Bo Steiber, om man vill se och uppleva några av alla BSLD:s projekt – ge oss en hint! Vart ska vi åka? Om vi vill till en plats du är stolt över?

– Å, det är svårt. Det finns så många. Varför inte till Bulgari Resort Hotel på Bali. Där har vi bland annat skapat en romantisk atmosfär med hjälp av ”skräddarsydda” armaturer inspirerade av en typ av burar som används vid tuppfäktning. Det gäller alltid att förankra ljussättningen lokalt. Eller kanske skulle du ta dig till just Sun-Tec City i Singapore. Och sedan besöka den spektakulära opera- och teaterbyggnaden i staden, Esplanade. De äldsta delarna är visserligen nästa tjugo år gamla men de håller än; det är ett av våra toppprojekt. ✨

”Det gäller alltid att förankra ljussättningen lokalt.”

För Bvlgari Resort, Bali, har BSLD ritat special-armaturer för att skapa en romantisk atmosfär som är genomgående för projektet.

